

ВІТАЛІНА СТРИЖАВЧУК,
соціальний педагог
Нетішинського професійного ліцею

ПРОФЕСІЙНИЙ САМОРОЗВИТОК ПЕДАГОГА, ЯК ОДИН ІЗ ОСНОВНИХ ВЕКТОРІВ ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Нові освітні можливості, в тому числі інформаційно-комп'ютерні технології і в цілому технологізація освітньої діяльності вимагають відмову від шаблонів традиційної освіти, формування нового та розвитку критичного мислення учасників освітнього процесу і головне – потребують від педагога вмінь самоорганізації та саморозвитку, педагогічної майстерності. Педагог повинен бути готовим до вмотивованої професійної діяльності, здатним працювати не лише по новому, а й бути ініціатором інноваційних процесів, володіти педагогічною майстерністю та професійною культурою.

Навчання і самовдосконалення справжнього професіонала – майстра своєї справи триває протягом усього життя. Воно не обмежується рамками навчального закладу чи займаною посадою. Реалії кожного дня і виклики майбутніх змін ставлять кожного із нас перед необхідністю їх передбачення і відповідної підготовки. Саморозвиток детермінується соціально-економічними чинниками, психофізіологічним потенціалом людини, цілеспрямованістю і, в першу чергу, характером та змістом праці. Зумовлюючими силами саморозвитку є професійнотрудові, матеріальні, соціально-статусні й духовні потреби. Зміст саморозвитку є цілісним комплексом процесів і засобів поступу особистості, задоволенням її пізнавальних і духовних потреб, розкриттям і вдосконаленням природних задатків та здібностей. Аналіз досліджень К.А. Абульханової-Славської, О.О. Бодаєва, О. Єрмолаєвої з цієї проблеми дає підстави для висновку, що суттєвою характеристикою саморозвитку є свідомо якісна самозміна самого себе, яка є головним внутрішнім механізмом індивідуально-особистісного розвитку. Якісним показником процесу становлення суб'єктності людини є її цілеспрямований саморозвиток. Професійний розвиток і саморозвиток особистості та визначення основних шляхів формування творчої індивідуальності педагога є об'єктом дослідження багатьох психологів та педагогів (С.Л.Рубінштейн, К.О.Абульханова-Славська, К.К.Платонов, В.О.Моляко, Б.О.Федоришин, Г.О.Балл, Л.М.Митіна, К.Чарнецькі) і визначається як процес набуття та вдосконалення професійно-особистісних якостей, професійних знань, вмінь та навичок. Питання професійного розвитку та саморозвитку педагога розглядались у

працях багатьох дослідників у галузі педагогіки (Ш.О.Амонашвілі, В.О.Кан-Калика, І.А.Зязюна, О.Б.Орлова, Л.І.Рувинського, С.В.Кондратьєвої, О.Г.Мороза, П.І.Підкасистого, Л.М.Митіної, В.А.Семиченко, О.М.Пехоти.

Надання якісної сучасної освіти, не можливе без постійного професійного розвитку педагогічних працівників та їх відповідності нагальним потребам суспільства в процесі формування компетентнісного, усебічно розвиненого та конкурентоспроможного фахівця. Адже, модель сучасного викладача передбачає готовність до застосування нових освітянських ідей, здатність постійно навчатися, бути у постійному творчому пошуку. Це, в свою чергу, призводить до стимулювання інноваційної діяльності, педагогічної творчості й її вищого рівня – педагогічної майстерності.

Тому важливим фактором відповідності є самоосвіта. Закон України «Про освіту» визначає самоосвіту, як інформальну освіту, яка передбачає самоорганізоване здобуття особою певних компетентностей, зокрема під час повсякденної діяльності, пов'язаної з професійною, громадською або іншою діяльністю. Самоосвіта – це в першу чергу цілеспрямована, пізнавальна діяльність педагога з оволодіння загальнолюдським досвідом, методологічними та спеціальними знаннями, професійними вміннями і навичками, необхідними для удосконалення педагогічного процесу. Поза самоосвітою та саморозвитком ідея основної складової творчої індивідуальності педагога є нездійсненою.

Саморозвиток, - це сукупність декількох «само»:

- ☐ самооцінювання - вміння оцінювати свої можливості;
- ☐ самооблік - уміння брати до уваги наявність своїх якостей;
- ☐ самовизначення - вміння вибирати своє місце в житті, суспільстві, усвідомити свої інтереси;
- ☐ самоорганізація - вміння знайти джерело пізнання й адекватні своїм можливостям форми самоосвіти, планувати, організовувати робоче місце та діяльність;
- ☐ самореалізація - реалізація особистістю своїх можливостей;
- ☐ самокритичність - уміння критично оцінювати переваги та недоліки власної роботи;
- ☐ самоконтроль - здатність контролювати свою діяльність;
- ☐ саморозвиток - результат самоосвіти.

В основу формування професійного саморозвитку педагогічних працівників покладено такі принципи:

1. Систематичність і послідовність саморозвитку через впровадження індивідуальних, колективних та цільових методів самовдосконалення викладачів і контроль їх професійного зростання;

2. Направленість саморозвитку на практичну діяльність педагога у відповідності до сучасних трансформацій суспільства, реформування системи освіти, розвитку технологій;

3. Комплексність саморозвитку через врахування психолого-педагогічних аспектів освітньої діяльності, а саме: педагогічна рефлексія, професійне вигорання, освітній тайм-менеджмент.

Процес самоосвіти складається з вивчення професійної літератури; підвищення загального рівня культури, ерудиції, інтелекту; формування енциклопедії технологічного потенціалу викладача; публікації у фахових журналах.

- ☐ Обґрунтування необхідності саморозвитку
- ☐ формування навичок безперервного навчання;
- ☐ орієнтація на формування ключових компетентностей, які дадуть змогу здобувачам освіти успішно самореалізуватися у життєвому просторі;
- ☐ У перехід на технології ІКТ, запровадження «електронного навчання» і «електронного оцінювання»;
- ☐ підтримка індивідуалізованого та самостійного навчання;
- ☐ партнерство та співробітництво в організації освітньої діяльності;
- ☐ орієнтація змісту освіти на інтегративність подання матеріалу;

Причини, що заважають саморозвитку, які частіше всього називають педагоги:

- Нестача часу.
- Власна інерція.
- Низький рівень заробітної плати.
- Оцінювання праці викладача суспільством.

Основні етапи самоосвітньої діяльності:

- ☐ Організаційний.
- ☐ Удосконалення теоретичної підготовки.
- ☐ Упровадження в практику здобутих знань.
- ☐ Теоретичне осмислення, аналіз, узагальнення.
- ☐ Активна участь у роботі методичних формувань.
- ☐ Самоаналіз своєї самоосвітньої діяльності, підбиття підсумків роботи над визначеними проблемами.

Отже, завдяки досконалій організації самоосвітньої діяльності постійно удосконалюється професійна майстерність вчителя і, як наслідок, формується авторитет педагога серед учнів, батьків, колег. Творчо працюючий педагог сам створює свій особистий імідж. [3, с.65]. Педагог, його майстерність, його талант – невичерпне джерело багатства народу, який прагне до інтелектуальної, етико-естетичної культури в часи усіляких потрясінь і негараздів. Професійна майстерність, компетентність є результатом освіти, самоосвіти і саморозвитку педагога впродовж життя. Вона визначається досвідом та індивідуальними здібностями людини, її прагненням до безперервної самоосвіти й самовдосконалення, творчим ставленням до справи. Домінуючим чинником устанавленні педагогічної майстерності, професійної компетентності є особистість вчителя, його творчий потенціал, внутрішня мотивація до саморозвитку. Немає іншого професіонала, до якого пред'являють стільки вимог: він повинен бути чесним, правдивим, компетентним, люблячим свою країну, люблячим своїх дітей, психологом людської душі, помічником своїх підопічних, другим «батьком», морально стійким, вимогливим, добрим, строгим, готовим до компромісу. Він повинен бути Першим...

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Дибкова Л. М. Індивідуальний підхід у формуванні професійної компетентності майбутніх педагогів/Автореф. дис. канд. пед. наук 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти, Дибкова Людмила Миколаївна, Інституті вищої освіти АПН України, Київ – 2006.
2. Кайріс О. П. Шляхи удосконалення системи професійної підготовки студентів майбутніх психологів/ Олена Кайріс [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://www.socialscience.com.ua/публікація/510>
3. Коваль Т. І., Сисоєва С. О., Сущенко Л. П. Підготовка викладачів вищої школи: інформаційні технології у педагогічній діяльності: навчальний посібник. –К.: Вид.цент КНЛУ, 2009. – 380 с. с.23
4. Ковальчук Г.О. Активізація навчання / Ковальчук Г.О. [Електронний ресурс]]. – Режим доступу:<http://ukrkniga.org.ua/ukrkniga-text/760/5>
5. Тихонова Тетяна Валентинівна Педагогічні умови професійного саморозвитку майбутнього вчителя Автореф.дис..канд.пед. наук, 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. - Тихонова Тетяна Валентинівна, Інституті вищої освіти АПН України, Київ – 2001.
6. Цокур Р.М. Формування потенціалу професійного саморозвитку в майбутніх викладачів вищої школи у процесі магістерської підготовки: Дис.. канд. пед. наук. – О., 2004. – 245с. – Бібліогр.: 191-205.